

**BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA O'QUVCHILARNING
AQLIY VA MANTIQUIY FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA
INTERAKTIV O'YINLARNING O'RNI HAMDA
SAMARADORLIGI**

Husanova Ozoda Bahodir qizi

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Xabibullayev Abbas Odil o'g'li

*Termiz davlat pedagogika instituti boshlang'ich ta'limda matematika va ona tili
kafedrasi o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematikani interaktiv o'yinlar orqali o'rgatishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida o'yinli texnologiyalarning mantiqiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni va o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishlarini oshirishdagi samaradorligi o'rganilgan. Maqolada amaliy tajribalar asosida ishlab chiqilgan metodik tavsiyalar keltirilib, boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun foydalaniladigan o'yin turlari ko'rsatib o'tilgan*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich sinf, matematika, interaktiv o'yinlar, mantiqiy fikrlash, o'yin texnologiyalari.*

Boshlang'ich sinf matematika ta'limida o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularda mantiqiy fikrlashni shakllantirish bugungi kunda pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy psixologik-pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bilish faoliyatining asosiy shakli o'yin hisoblanadi. Shuning uchun matematika fanini oddiy yodlash yoki mexanik hisoblash deb qabul qilish bolalarda tezda zerikishni keltirib chiqarishi mumkin. Buning oldini olish uchun interaktiv o'yinlardan foydalanishga alohida e'tibor qaratilmoqda va bu ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi.

Mantiqiy o'yinlar bolalarning fikrlash tezligini va mantiqiy bog'liqliklarni tushunish qobiliyatini oshiradi. Bularga Sudoku yoki mantiqiy topishmoqlar kabi vazifalar kiradi. Masalan, rasmdagi mantiqiy xatolarni topish bolalarni diqqatli bo'lishga o'rgatadi. Hisoblash o'yinlari hisob-kitob ko'nikmalarini avtomatlashtirishga yordam beradi. Bu o'yinlar orqali bolalar sonlarni qo'shish, ayirish, ko'paytirish va bo'lish amallarini osonroq o'zlashtiradilar. "Matematik domino" yoki sonlarni o'sish tartibida terish o'yinlari bunga yaqqol misol bo'ladi. Fazoviy tasavvurni rivojlantiruvchi o'yinlar esa bolalarning geometrik shakllar va ularning o'zaro joylashuvi haqidagi tushunchalarini kengaytiradi. Bularga qurilish bloklari yordamida turli shakllarni yig'ish yoki Tangram vazifalari kiradi. Bu o'yinlar orqali bolalar geometrik shakllarni tanishni va tasavvur qilishni mashq qiladilar. O'quvchilarda matematikani yanada chuqurroq singdirish uchun kartochkalar yordamida o'ynaladigan o'yinlardan foydalanish juda qo'l keladi. Masalan, "O'nni yasang" o'yini bolalarning tezkorlik bilan sonlarni qo'shish

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar orqali o'tiladigan o'yinlar ham bor, masalan, o'quvchilar planshet yoki kompyuterda Kahoot! kabi dasturlar yordamida matematik testlarni tez va qiziqarli yechishlari mumkin. Kattaroq harakatni talab qiladigan o'yinlar ham foydali, jumladan, "Matematik klasslar" o'yinida bolalar to'g'ri javoblar yozilgan xonalarga sakrashlari orqali misollarni yechadilar. Yana bir qiziqarli usul - syujetli o'yinlar, masalan, "Do'kon" o'yinida bolalar sotuvchi va xaridor rollarini o'ynab, pulni sanash va hisob-kitob qilishni amalda o'rganadilar. Shuningdek, fizik ob'yektlar bilan ishlash, masalan, konstruktor bo'lakchalarini sanash yoki xonadagi narsalarni o'lchash orqali amaliy ko'nikmalarini mustahkamlash mumkin. Mantiqiy mulohazalarni talab qiladigan boshqotirmalar bolalarda analitik fikrlashni rivojlantiradi.

Amaliy qo'llash va metodik tavsiyalar: Birinchidan, o'yinlarni o'tilayotgan matematik mavzuga chiroyli qilib moslab tanlash kerak. Ikkinchidan, bolalarning yoshini va qiziqishlarini hisobga olib, ularga ma'qul bo'ladigan o'yinlar tanlanishi lozim. Uchinchidan, o'yinlarni darsning boshida qiziqishni oshirish uchun, yoki o'rtasida mavzuni mustahkamlash uchun, yoki oxirida darsni yakunlash uchun qanday ishlatish kerakligi bo'yicha aniq yo'riqnomalar berishingiz kerak. Amaliy darslarda o'quvchilarni guruhlariga bo'lib, "Matematik estafeta" musobaqalarini o'tkazish juda yaxshi samara beradi, chunki bu hamkorlikda ishlash va tezkorlikni rivojlantiradi.

Shuningdek, sinfda haqiqiy buyumlar, masalan, mevalar yoki o'yinchoqlar orqali amaliy qo'shish va ayirish amallarini bajarish tushunchalarni yanada mustahkamlaydi. Geometrik shakllarni o'rganishda esa, ulardan foydalanib turli xil mozaikalar yasash yoki xayoliy shaharchalar qurish ijodiy qobiliyatni oshiradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematika ta'limida interaktiv o'yinlardan foydalanish nafaqat fanga bo'lgan qiziqishni oshirishga, balki ularning aqliy qobiliyatlari va IQ darajasini yuksaltirishga ham xizmat qiladi. Matematika barcha fanlar uchun poydevor bo'lgani bois, uni o'zlashtirish bolaning har tomonlama rivojlanishiga yordam beradi. O'yinlar orqali o'rganish jarayoni yanada jonli kechib, o'quvchilarni zeriktirmaydi va bilimlarni oson o'zlashtirishini ta'minlaydi. Shuningdek, o'qituvchining dars jarayonidagi mahorati va o'yinlarni to'g'ri tashkil eta olishi bolalardagi ijobiy o'zgarishlarni yanada tezlatadi. Kelajakda bu kabi innovatsion metodikalarni keng joriy etish ta'lim sifatini tubdan yaxshilashga xizmat qiladi. Natijada, maktabni bitirgan o'quvchilar nafaqat kuchli bilim bazasiga, balki keng dunyoqarash va mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'lishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Eshmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2008.
2. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiyalar asoslari. Toshkent, 2004.
3. Karimov I. Barkamol avlod - O'zbekiston kelajagi. Toshkent, 1998.
4. G'ulomova G. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. Toshkent, 2015.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

5.Nishonaliev U. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2011.

6.Sharipov Sh.S. Pedagogik innovatsiyalar va texnologiyalar. Toshkent, 2023.

